

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан факультету

Інженерно-педагогічного

професор Кільдеров Д.Е. _____

« _____ » _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

КУРОРТОЛОГІЯ

Освітнього ступеня

бакалавр

галузі знань

01 Освіта/Педагогіка

спеціальності

015 Професійна освіта

спеціалізації

Туризм

Шифр за навчальним планом **ПП1.02**

Київ 2020 рік

Робоча програма розроблена на підставі підставі Освітньо-професійного комплексу: 015 Професійна освіта. Туризм: науково-методичне видання нормативних документів та змісту навчальних дисциплін, практик, курсових та випускної кваліфікаційної роботи щодо підготовки бакалаврів за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізацією «Туризм»), галузь знань 01 Освіта / Педагогіка / Т.Б. Гуменюк, Н.М. Титова, О.Г. фон Будау, М.М.Жеплынська. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018, який затверджений на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова «17» травня 2018 року, протокол № 13.

Розробники програми: кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики професійної підготовки Щербак Людмила Валеріївна

Затверджено на засіданні кафедри теорії та методики професійної підготовки
«__» _____ 2020 року, протокол № _____

Завідувач кафедри

(підпис)

Титова Н.М.
(прізвище, ініціали)

I. Опис дисципліни
Шифр дисципліни ПП1.02

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 01Освіта/Педагогіка	Кількість кредитів – 6		Методи навчання лекції, тренінги, ігрові ситуації. Інтерактивні методи, активні методи, проблемно-пошукові методи, науково-дослідна робота студентів, дискусії, презентації і круглі столи.
Спеціальність 015 Професійна освіта (Туризм)	Загальна кількість годин - 180		
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Освітній рівень Бакалавр	Лекції:		Форми поточного контролю – Модульна контрольна робота, тести, творча робота
	34	-	
	Семінарські (практичні) заняття:		
Нормативна	16/18	-	
	Лабораторні заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 2020р.	-	-	
	Індивідуальна робота:		
Семестр 2	-	-	
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 - самостійна робота	112	-	Форма підсумкового контролю екзамен
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська	<i>1/2</i>	-	

Предмет вивчення навчальної дисципліни – є діяльність курортної інфраструктури (згідно з ОПП). Під час навчання студенти ознайомляться з властивостями історичного розвитку та сучасним станом санаторно-курортного і справи в Україні і за кордоном. Курс дисципліни «Курортологія» дає уявлення щодо впливу природно-ресурсних факторів (рельєф, гідрографія, клімат та ін.) на розвиток курортної справи.

Міждисциплінарні зв'язки існують з такими дисциплінами: «Туристичні ресурси України», «Організація туризму та екскурсійних послуг», «Рекреалогія», «Туристичне країнознавство».

Мета навчальної дисципліни – розуміння студентами місця і ролі курортології як науки у національній міжгалузевій системі охорони здоров'я, а також формування у майбутніх спеціалістів наукових знань про принципи, засоби, форми, види та етапи адаптації функціональних систем організму людини до природно-кліматичних лікувальних факторів.

Завдання навчальної дисципліни:

– надати знання про цілющі властивості природних лікувальних факторів, особливості та механізми їхнього впливу на організм людини

– викласти теоретичні основи та методологічні особливості вивчення соціофізіологічних механізмів адаптації організму людини до рекреаційнокліматичних факторів;

– сприяти формуванню культури науково-організованого відпочинку через тісний взаємозв'язок рекреаційної географії, рекреаційної архітектури та містобудування, екології людини, курортології, економіки, соціології, психології, валеології сформувавши уявлення про сучасний стан розвитку курортології;

– викласти основи теорії антропоєкологічної експертизи, прогнозування, нормування якості і таксонування територій курортно-лікувального застосування;

- виокремити кліматотерапевтичні зони в навколишньому середовищі;
- надати характеристику реабілітаційним аспектам санаторно-курортних закладів;
- ознайомити студентів із системою оздоровчих дій в умовах санаторнокурортних закладів.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p><i>Знати:</i> основні цілющі властивості природних лікувальних факторів, механізми їх впливу на організм людини - види курортів та їх особливості - основні характеристики лікувальних чинників та особливості їх застосування - особливості лікувально-оздоровчих методик - кліматолікування, грязелікування, бальнеотерапії, фітотерапії та ін.. - діяльність лікувально-оздоровчої та курортної інфраструктури; інноваційні методи та технології, що використовуються для покращення стану здоров'я на курортах світу та в Україні; основні тенденції розвитку курортів світу.</p> <p><i>Вміти:</i> давати визначення основних понять курсу; - виділяти та оцінювати основні групи курортних ресурсів; - розуміти загальні закономірності впливу природних факторів на організм людини; - пояснювати і основи використання фізичних факторів в санаторно-курортній практиці; - аналізувати сучасний стан, напрями і перспективи розвитку санаторно-курортного лікування в глобальному, національному та регіональному масштабах; - доводити необхідність раціонального використання природних курортних ресурсів.</p>	Предметно-методологічна

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **6** кредитів ЄКТС **180** годин.

№ п/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні			Самостійна роб.
			Всього аудиторних	Лекції	Семінарські	
	Змістовий модуль I. . Історичний, нормативно - правовий аспекти, передумови розвитку та типізація курортів	180	34	18	8/8	112
1	Тема 1. Історія розвитку курортної справи в Україні та світі	20	4	2	2	12
2	Тема 1.2. Курорти – провідний сегмент туристського ринку.	20	4	2	2	12
3	Тема 1.3 Лікування та оздоровлення на курортах.	20	4	2	2	12
4	Тема 1.4 Лікувальне значення води та водної (бальнео- та фітотерапії)	20	4	2	2	12
5	Тема 1.5 Пелоїди та мінеральні водойми. Лікування глиною.	20	4	2	2	12

№ п/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні			Самостійна роб.
			Всього аудиторних	Лекції	Семинарські	
6	Тема 1.6 Фітотерапія та апітерапія в курортній практиці	20	4	2	2	12
7	Тема 1.7 Управління санаторно – курортними закладами	20	4	2	2	12
8	Тема 1.8. Організаційно – правові аспекти започаткування, діяльності та управління курортів	20	2	2	2	12
9	Тема 1.9. Адаптація та акліматизація організму людини. Медико-кліматична характеристика природних зон. Кліматолікування	22	2	2		14
Види контролю	<i>Вхідний контроль</i>					
	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
Підсумк. контроль	ЕКЗАМЕН					

IV. Зміст дисципліни

№ п/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Змістовий модуль I. Історичний, нормативно - правовий аспекти, передумови розвитку та типізація курортів	34	18
1.1	<i>Тема 1.1 . Історія розвитку курортної справи в Україні та світі</i> 1. Сутність і завдання курортної справи 2. Історія розвитку курортної справи. 3. Розвиток курортної справи в Україні <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> [7.2 – 2, 3, 4, 5; 7.3 – 2, 9, 12; 7.4 -1]		
1.2	<i>Тема 1.2 Курорти – провідний сегмент туристського ринку</i> 1. Класифікація курортів 2. Види санаторно – курортних закладів 3. Особливості санаторно – курортного лікування 4. Лікувально – оздоровчі місцевості України 5. Провідні курорти світу <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> основна [5, 14, 16, 21, 22]; додаткова [3, 5-8].]		2
1.3	<i>Тема 1.3 Організаційно – правові аспекти започаткування, діяльності та управління курортів</i> 1. Нормативно – правовий аспект управління санаторно – курортними територіями. 2. Правові форми використання курортних, лікувально – оздоровчих зон та курортів. 3. Правові форми використання курортних, лікувально – оздоровчих зон та курортів. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> [7.2 – 2, 4, 5; 7.3 – 1, 2, 14; 7.4 – 1]		2
1.4	<i>Тема 1.4 Лікування та оздоровлення на курортах.</i> 1. Організація лікування та обслуговування на курортах 2. Особливості кліматолікування. 3. Кліматичні чинники проведення рекреації. Аеротерапія. Геліотерапія. Таласотерапія. Мікротерапія. Лікувальні ефекти типів клімату <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> основна [2, 5, 6, 7, 12, 14, 15, 21, 22]; додаткова [1, 2, 3, 5, 6, 8].]		2
1.5	<i>Тема 1.5 Лікувальне значення води та водяної (бальнео- та гідротерапія)</i> 1. Характеристика питної води, питної прісної води. 2. Особливості лікувального впливу на організм прісної води. Водні процедури. 3. Водолікування, вплив водолікувальних процедур на організм людини 4. Лікування парою. Порівняльний аналіз використання різних видів бань <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> основна [3, 5, 7, 10, 11, 14-22]; додаткова [3-6, 8].]		2
1.6	<i>Тема 1.6. Пелоїди та мінеральні водойми. Лікування глиною.</i> 1. Характеристика хімічного змісту пелоїдів та мінеральних водойм. 2. Визначення механізму дії грязьових процедур на організм. 3. Характеристика використання пелоїдів, глини та інших субстанцій з метою лікування.		2

	<i>Рекомендовані інформаційні джерела основна [3, 4, 5, 7, 8, 11, 14-22]; додаткова [3, 4, 8].</i>		
1.7	<i>Тема 1.7. Фітотерапія та апітерапія в курортній практиці.</i> 1.Характеристика використання рослин у нашому житті та їх властивості. 2. Цілющі властивості меду та його використання при хворобах. <i>Рекомендовані інформаційні джерела основна [5, 7, 11, 14, 15, 17-22]; додаткова [3, 8].</i>		2
1.8	<i>Тема 1.8 Управління санаторно – курортними закладами</i> 1.Принципи та методи управління санаторно – курортним комплексом. Структура управління. 2. Інноваційна діяльність закладів санаторно - курортної сфери. Фактори та показники, що визначають ефективність управління в санаторно – курортній сфері. 3. Функції управління діяльністю санаторно – курортного комплексу. <i>Рекомендовані інформаційні джерела основна [2, 5–7, 9, 11–15, 17-22]; додаткова [1, 3, 7, 8].</i>		2
1.9	<i>Тема 1.9. Адаптація та акліматизація організму людини. Медико-кліматична характеристика природних зон. Кліматолікування</i> 1.Адаптація і акліматизація організму людини. 2.Значення біологічних ритмів та їх змін для організму людини в різних природно-кліматичних зонах. 3.Медико-кліматична характеристика основних природних зон. Фізіологічні механізми впливу клімату на організм людини. 4.Вплив клімату холодної зони на організм людини.		2

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Зміст завдань до семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Змістовий модуль I. Історичний, нормативно - правовий аспекти, передумови розвитку та типізація курортів <i>Тема 1.1. Особливості організації лікування хвороб людини в умовах курорту</i> 1. Специфіка санаторно-курортного лікування . 2. Різновиди санаторно-курортних закладів. 3. Функціональна структура санаторно-курортних закладів та їхня матеріально-технічна база.	2
2.	<i>Тема 1.2. Історія курортної справи в Україні</i> 1. Які найважливіші етапи проходила в історичному розвитку курортна справа? 2. Які природні ресурси використовували в стародавності з метою лікування? 3. Охарактеризуйте радянський етап розвитку курортної справи. Як у цей період розвивалася наука про курорти? 4. Охарактеризуйте сучасний етап розвитку курортної справи.	2
3.	<i>Тема 1.3 Управління санаторно-курортними закладами</i> 1.Правове регулювання діяльності санаторно-курортних закладів. 2. Кадровий склад закладів санаторно-курортного комплексу. 3. Організація дозвілля в санаторно-курортних закладах: анімаційний сервіс. 4. Забезпечення якості й ефективності діяльності санаторно-курортних закладів.	2

4.	<i>Тема 1.4 Природна та сировинна база курортів</i> 1. Використання природних лікувальних ресурсів. 2. Виявлення, облік та надання у користування природних лікувальних ресурсів. 3. Розробка родовищ підземних лікувальних вод грязей та інших ресурсів.	2
5.	<i>Тема 1.5. Лікувальне значення води та водяної пари (бальнео- та гідротерапія)</i> 1. Характеристика питної води, питної прісної води. Особливості лікувального впливу на організм прісної води. 2. Характеристика водних процедур. Напрями водолікувальних процедур. 3. Характеристика впливу водолікувальних процедур на організм людини. 4. Характеристика лікування паром. Порівняльний аналіз використання різних бань.	2
6.	<i>Тема 1.6.-1.8. Творча робота «Характеристика обраного курорту»</i> 1. Історія розвитку курорту. 2. Фізико-географічні умови. 3. Типи мінеральних вод курорту та їх бальнеологічна характеристика. 4. Профіль курорту, лікувальні методики. 5. Вартість путівки на одну особу, які послуги входять в путівку. 6. Екскурсійні, дозвілєві послуги на території курорту. 7. Соціальна інфраструктура	9
Разом		16

Рекомендовані інформаційні джерела [7.1, 7.2, 7.3, 7.4]

4.3. Організація самостійної роботи студентів

Зміст завдань для самостійної роботи студентів та форми звітності.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Змістовий модуль I. Історичний, нормативно - правовий аспекти, передумови розвитку та типізація курортів <i>Тема 1.1.</i> Вплив погодно-метеорологічних факторів на здоров'я. 1. Поняття про атмосферу. 2. Склад повітря. Фізичні якості повітря: температура, вологість, рух, тиск, іонізація.. Нормативні вимоги до повітряного середовища. 3. Акліматизація. Погода. 4. Основні фактори, що обумовлюють її вплив на здоров'я, механізми дії погоди на організм людини.	16
2.	<i>Тема 1.2</i> Використання курортних умов та природних факторів оздоровлення. 1. Гідротерапія. Дослідження фізіологічних ефектів прісної води. 2. Лікувальні мінеральні води при зовнішньому та внутрішньому застосуванні. 3. Дослідження фізико-хімічних та фізіологічних властивостей лікувальних мінеральних вод.	16
3.	<i>Тема 1.3</i> Курортні ресурси України. 1. Зумовленість здоров'я громадян України географічним, кліматичним і біологічним середовищем. 2. Сучасний стан навколишнього природного середовища України.	16

4.	<i>Тема 1.4 Лікування та оздоровлення на курортах.</i> 1. Організація лікування та обслуговування на курортах 2. Особливості кліматолікування. 3. Кліматичні чинники проведення рекреації. Аеротерапія. Геліотерапія. Таласотерапія. Мікротерапія. Лікувальні ефекти типів клімату	16
5.	<i>Тема 1.5 Лікувальне значення води та водяної (бальнео- та гідротерапія)</i> 1. Характеристика питної води, питної прісної води. 2. Особливості лікувального впливу на організм прісної води. Водні процедури. 3. Водолікування, вплив водолікувальних процедур на організм людини 4. Лікування парою. Порівняльний аналіз використання різних видів бань.	16
6.	<i>Тема 1.6. Пелоїди та мінеральні водойми. Лікування глиною.</i> 1. Характеристика хімічного змісту пелоїдів та мінеральних водойм. 2. Визначення механізму дії грязьових процедур на організм.	16
7.	<i>Тема 1.7. Фітотерапія та апітерапія в курортній практиці.</i> 1. Характеристика використання рослин у нашому житті та їх властивості. 2. Цілющі властивості меду та його використання при хворобах.	16
Разом		112

Рекомендовані інформаційні джерела [7.1, 7.2, 7.3, 7.4]

V. Контроль якості знань студентів

5.1. *Форми і методи поточного контролю.*

Поточний контроль проводиться у вигляді тестування.

Зразок тестового завдання:

1. Розвиток туристичної галузі в цілому та оздоровчих закладів зокрема відображає:
 - а) динаміку економічних процесів у країні
 - б) політичні та економічні зміни
 - в) динаміку економічних процесів у країні, а також політичні та економічні зміни, що відбуваються в сучасному світі
 - г) Динаміку економічних процесів у країні, економічні зміни, що відбуваються на сучасному етапі

5.2. *Форми і методи підсумкового контролю*

Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамену.

Орієнтовний перелік питань до екзамену:

1. Предмет і завдання курортології.
2. Основні досягнення та проблеми вітчизняної курортної справи.
3. Класифікація санаторно-курортних закладів України.
4. Санаторій як типовий курортний заклад.
5. Види і профільність санаторіїв.
6. Взаємозв'язок природи і здоров'я людини.
7. Історія становлення вітчизняної курортології
8. Визначення поняття «Курорт, курортна справа, природні лікувальні фактори».
9. Процеси акліматизації та реакліматизації, їх значення для здоров'я людини.
10. Природа та види лікувальних грязей.
11. Вплив лікувальних грязей на організм людини.
12. Вплив основних факторів клімату на організм людини.
13. Вплив мінеральних вод на організм людини.
14. Класифікація основних бальнеологічних груп мінеральних вод за В.А. Івановим та Г.А. Неврасвим.
15. Основні курортні ареали України.

16. Кліматичні зони України.
17. Кліматичні курорти України, їх характеристика.
18. Бальнеологічні курорти України, їх характеристика.
19. Грязьові курорти України, їх характеристика.
20. Вимоги до санітарно-протиепідемічного режиму на курорті.
21. Сучасний екологічний стан вітчизняних курортів.
22. Санаторний режим і вимоги до його забезпечення.
23. Медичні показання та протипоказання для санаторно-курортного лікування на бальнеологічних курортах України.
24. Загальні медичні протипоказання щодо санаторно-курортного лікування.
25. Бальнеологічні курорти Європи.
26. Гірсьокліматичні курорти Європи
27. Бальнеологічні курорти Азії
28. Курортне господарство окремих країн Америки, Африки, Австралії та Океанії.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

За шкалою університету	Визначення	Критерії оцінювання
35-30	<i>Відмінно</i>	ставиться за повне та міцне знання матеріалу в заданому обсязі. Під час усної відповіді мова студента має бути логічно виваженою, правильною. До того ж студент повинен виявляти творчу самостійність, вільне володіння науковим апаратом, знання спеціальної літератури, власні переконання та уміння їх захищати, високу комунікативну культуру, уміння робити практичні висновки, творчо та креативно мислити.
30-20	<i>Добре</i>	ставиться за міцні знання навчального матеріалу але дещо в обмеженому і звуженому прояві тих якостей, які служать критерієм відмінної відмітки, немає тієї свободи викладу матеріалу, як у першому випадку, допускаються незначні помилки (не більше 1-2). При побудові відповіді студент повинен проявляти творчу самостійність, використовувати науковий апарат, знати спеціальну літературу тощо.
20-10	<i>Задовільно</i>	ставиться за знання матеріалу, за виконання поставленого завдання. У цьому випадку студент може й не виявляти самостійності суджень. Відчувається, що він дещо просто "вивчив". Однак загалом студент знає матеріал, хоча й з помітними помилками, вадами засвоєння, але такими, що не перешкоджатимуть його майбутній практичній діяльності. Студент повинен мати певне уявлення про практичне застосування знань, може знайти нові приклади або умови їх застосування на практиці. Знає спеціальну літературу, але, можливо, не всю і не може дати достатньої критичної оцінки. Володіє необхідними уміннями. Можливі недоліки в аспекті комунікативної культури.
10-1	<i>Незадовільно</i>	ставиться за незнання матеріалу, велику кількість помилок у мовленні. Відповідь невірна. Уміннями і навичками студент володіє. Інформаційних джерел зовсім не знає.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. Навчально-методична карта дисципліни «Курортологія»

Назва модуля	ЗМ I. Теоретико-методологічні основи вивчення туристичних ресурсів								
Семестри	II семестр								
Кількість балів за зміст. модуль	100								
№ лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Бали (за конспект)	Максимальна кількість балів за конспект – 1 бал								
№ семінарського заняття	1	2	3	4	5	6	7	8	
Бали	Максимальна кількість балів за практичну роботу – 6 балів								
Види самостійної роботи	написання рефератів, опрацювання тем зі самостійної роботи, тести, творча робота								
Вид сам. роботи	Творча робота								
Бали	23								
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота								
Бали	20								
Підсумковий контроль	Екзамен								

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення дисципліни**7.1 Нормативно-правова база:**

1. Закон України «Про курорти» від 5 жовтня 2000р. №20-26-III//Відомості Верховної Ради України.-2000.-№50.
2. ГОСТ 17.1.3.13-86 „ОХРАНА ПРИРОДЫ. ГИДРОСФЕРА. Общие требования к охране поверхностных вод от загрязнения”.
3. ГОСТ 2874-82 „ВОДА ПИТЬЕВАЯ. Гигиенические требования и контроль за качеством”.
4. ДержСан ПiН „ВОДА ПИТНА”.
5. Кадастр мінеральних вод України./ Гол. ред. М.В.Лобода.-К.:1996.- 27с
6. Класифікація мінеральних вод України, 2001.
7. СанПиН 42-128-4690-88 „САНИТАРНЫЕ ПРАВИЛА СОДЕРЖАНИЯ ТЕРРИТОРИЙ НАСЕЛЕННЫХ МЕСТ”.

7.2. Основна:

1. Заваріка Г. М. Курортна справа : навчальний посібник / Г. М. Заваріка ; • Міністерство освіти і науки України. – Київ : Центр учбової літератури, 2015. – 263 с. : іл., табл.
2. Каладзе Н.Н. Современные проблемы экологической курортологии//Вестник физиотерапии и курортологии.-2001.-№2
- 3.Калугін В.О., Маслянюк В.А. та ін. Фізіотерапія та курортологія: навч. посібник-Чернівці, 1996
- 4.Матрошилін О.Г., Роголя Ю.Л. Загальна фізіотерапія і курортологія: Навч. посібник-Дрогобич, 2006
- 5.Курортні ресурси України.-К.: ЗАТ «Укрпроездоровниця», ТАМЕД, 1999.
- 6.Мешков В.В. Санаторно-курортное дело и рекреация: взаимосвязь, соотношение и проблемы//Вестник физиотерапии и курортологии.-№1.-1998.-С. 8-10
- 7.Федосов И.Б. Курортная система Украины// Вестник физиотерапии и курортологии.-1998.-№4
- 8.Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія: Навч. посіб.-К.: Центр навчальної літератури, 2007.
- 9.Ярош А.М., Солдатченко С.С., Коршунов Ю.П. Сравнительная медико-климатологическая характеристика основных приморских курортных местностей Европы и прилегающих к ней регионов Азии и Африки.-Симферополь: СОНАТ, 2000.

7.3 Додаткова:

1. Алексеев О.И., Шимоненко И.Т., Орлов О.Б. Лечение и реабилитация на курортах Трускавца и Сходнищ.-К.: Здоровья, 1994
2. Апанасенко Г.Л., Попова Л.А. Медицинская валеология: Избранные лекции.-К.: Здоровья, 1998
3. Боголюбов В.М., Зубкова С.М. Адаптивные изменения в организме при действии физических факторов//Мед. Реабилитация, курортология, физиотерапия.-1995.-№1-С.5-9
4. Курорт Трускавец//Под. ред. И.Т. Шимонко.-К.: Здоровья, 1999.
5. Омелянець С.М., Омединський Б.Ф., Романенко В.І. Концептуальні засади розвитку санаторно-курортної справи в Україні// Укр. Бальнеол. Журн.-2002р.-458 с.
6. Про затвердження переліку населених пунктів, віднесених до курортів: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1996р. №1576 (із змінами, внесеними згідно з постановою КМ від 15.12.1997р. №1392)
7. Про затвердження типових інструкцій щодо заповнення форм первинної медичної документації лікувально-профілактичних закладів: Наказ МОЗ України №258 від 03.07.2001 р.// Зб. Норм.-прав. Док. З охорони здоров'я.
8. Про затвердження критеріїв державної акредитації санаторно-курортних закладів України: Наказ МОЗ України № 167 від 08.05.2002 р.//Зб. Норм.-прав. Док. З охорони здоров'я.-2002.-Трав.-С16-56
9. Про затвердження переліку закладів охорони здоров'я, переліку лікарських посад і переліку посад фармацевтичних працівників: Наказ МОЗ України № 114 від 2.06.1995р. // Зб. Норм.-прав. Док. З охорони здоров'я.-2002
10. Про утворення Державного Департаменту з питань діяльності курортів: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2001р. №425

7.4. Інтернет ресурси:

1. www.moz.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я Закон України „Про курорти” №2026-III від 05.10.2000р. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
2. www.nau.kiev.ua – Нормативні акти України.
3. www.ukrpravo.com – Українське право.
4. www.ezi.ru – Енциклопедичний словник
5. www.kmu.gov.ua – Сайт органів Виконавчої влади в Україні
6. www.medobozrenie.ru – медичний журнал
7. www.wellnessgeo.ru – інформація щодо відновлення організму за рахунок використання курортних засобів та умов. www.medinfo.home.mi.org – довідкова медична інформація.